

мост на процесите.

На 13 март 1870 г. 39 избиратели определят състава на привременния съвет. Г. Кръстевич и Хр. Стамболски получават най-много гласове - по 34. След тях стоят имената на д-р Ст. Чомаков, Георгаки Чалоглу, х. Николи Минчогул, х. Иванчо Пенчович, Велю Милошев, Хр. Тъпчилещов, Димитър Гешоглу, Ст. Камбуров. Тези десет "мирски лица" заедно с петимата български архиереи, съставляващи временния синод, са упълномощени да изработят проект на устав за управлението на Екзархията, който от своя страна трябва да бъде обсъден и утвърден от народен събор. В делови порядък е изработен и един кратък правилник - също дело на Гаврил Кръстевич. Той узаконява проведените избори и от името на събранието предоставя временното управление на Българската Екзархия на "привременния мирски български съвет", временния синод и на екзархийски наместник. На 30 март турското правителство изпраща до екзархийското ръководство специално тезкере, чрез което го уведомява, че одобрява състава и правомощията на привременния съвет⁷. По този начин се затваря кръгът от предварителните действия по узаконяване статута на новата институция. Или по-скоро започва трудният процес на утвърждаването ѝ.

Недоочакали правителствения отговор, членовете на "смесения народен съвет"⁸ започват непосредствена работа по възложената им задача. В продължение на 10 месеца и в хода на 42 заседания те обсъждат член по член изработения от Гаврил Кръстевич проект за устав. Протоколите от заседанията на съвета показват убедително, че и тук влиятелният черковник е основна фигура. Той представя написаните от него текстове, пояснява ги - когато има необходимост от това - отстоява възгледите си по един или друг въпрос, а когато опонентите му са достатъчно убедителни, приема доводите им и внася корекции в проекта.

На тържественото заседание от 3 април, когато се отбелязва 10-годишнината от Великденската акция, Кръстевич намира за уместно да информира колегите си от съвета за становището си по въпроса за принципите, върху които трябва да се устрои новата институция. "Ний сме длъжни - заявява той - да съставиме такъв един устав, основите на който да са съобразни с делото и затова трайни. Затова трябва да говориме и разсъждаваме, но никак да не се отдалечаваме от действителността, от църковните правила на православната вяра."⁹ Първо "действителността", а след това "църковните правила" - представеното подреждане на приоритетите има съществено значение за определяне мястото на Кръстевич в естествено оформилите се течения сред лидерите на църковното движение в началото на 70-те години. То слага отпечатък и върху съдържанието на текста, защитен от опитния юрист пред смесения съвет¹⁰.

Съобразявайки се с "действителността", Кръстевич предвижда новата църква да бъде съборна, "сиреч за висше духовно началство на Българската екзархия ще се припознава Синодът, а Екзархът (ще бъде) негов председател и изпълнително лице"¹¹. Съборното начало се реализира и чрез законодателната дейност на църковните събори, чиито периодическо свикване юристът обвързва с необходимостта да се осъществява контрол върху финансовите дела на Екзархията, както и с възмож-